

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
ARZUHAN DOĞAN YALÇINDAĞ'IN
YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ
AÇILIŞ KONUŞMASI

01 Mart 2007

Sabancı Center, İstanbul

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxoffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Başkan, değerli üyeler, değerli basın mensupları,

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. 2007 yılının yoğun gündemi nedeniyle düzenlediğimiz bu Yüksek İstişare Konseyi'nin hem güncel, hem de Türkiye'nin orta vadeli gündemine ilişkin konularda çalışmalarımıza ışık tutacak bir görüş alış verişi zemini oluşturmasını diliyorum.

Son yıllarda ülkemiz çok hızlı bir değişimin içinde... 2001 krizi bu değişimi hızlandıran önemli faktörlerden biri oldu. Enflasyon, büyüme, bütçe açığı, kur istikrarı gibi makro göstergelerin iyileşmesine ve yapısal reformlarla bünyenin güçlenmesine yoğunlaştık. Her iki ekseninde de önemli gelişmelere imza attık. Yapılacak işler listesi hala çok kalabalık ama, zeminin belli ölçüde düzleşmiş olduğunu söyleyebiliriz.

Şimdi artık, bir yandan makro planda eksikleri tamamlarken, bir yandan da dikkatimizi ekonomide mikro tabanın güçlenmesine, sosyal hayatta küresel ısınma gibi sorunlara duyarlılığın artırılması da dahil her türlü küresel gelişmeye ayak uydurmaya yatkın bir toplumsal yapının oluşturulmasına, sosyal dengesizliklerin giderilmesine, siyasetin ve yargının yeniden yapılandırılmasına yöneltmemiz gerekiyor. Çünkü bunlar olmaksızın ekonomide ve siyasette kalıcı bir istikrar elde etmek mümkün gözüküyor.

Türkiye'nin ekonomik performansı, geçmiş dönemlerle karşılaştırıldığında sıra dışı bir iyileşme göstermesine karşın, bu bize, diğer gelişmekte olan ülkelere kıyasla belirgin bir üstünlük sağlayamadı. Yarıştan kopmadık ama öne de geçemedik. Bunda, reform heyecanımızı zaman içinde yitirmemizin önemli etkisi oldu.

Mikro reformlara geçmekte isteksiz davrandık. Kayıt dışı ekonomiyle mücadele, işgücü piyasalarının kapsamlı biçimde düzenlenmesi el sürülmeyen konular olarak kaldı. Teknoloji kullanımı, inovasyon kapasitesi, AR-GE harcamaları gibi konularda ekonominin ihtiyaç duyduğu atılımlar yapılamadı. Yüksek katma değerli sektörlerde yeterli gelişme sağlanamamış olması, yapısal nitelik kazanan bir ithalat talebine ve artan cari işlemler açığı problemine neden oldu.

Enerji, ulaştırma ve bankacılık gibi tüm ekonomiye yüksek etkide bulunan sektörlerde özelleştirmeler ertelendi. Farklı nedenlerle bir türlü gerçekleştirilemeyen sosyal güvenlik reformu da, Türk şirketlerinin dünya standartlarında iş yapmasını sağlayacak Türk Ticaret Kanunu Tasarısı da bir kez daha seçim sonrasına kaldı.

Artık salt makroekonomik istikrarın sağlanması suretiyle elde edilebilecek ek büyüme kapasitesinin sınırına ulaşılmış durumdayız. Türkiye'nin, dış talepten ve doğrudan yabancı sermaye yatırımlarından daha fazla pay almasına olanak sağlayan, küresel finansal krizlere karşı mukavemeti artmış bir ekonomik yapıya kavuşması gerekiyor. Nitekim, hafta başında Çin'de başlayan finansal dalgalanma, tüm yükselen piyasaları etkiledi ve muhtemelen bazı kalıcı hasarlara neden olabilecek. Güçlü ve hızlı gelişen bir ekonomi için, mevcut kazanımları mikro reformlarla derinleştirilmeye, üretim süreçlerini yeniden yapılandırmaya, yani reformların bir başka düzlemde sürdürmeye ihtiyacımız var.

Kısaca ifade edecek olursak; 1) Ürün piyasalarında rekabetin önünün açılması, 2) Teknoloji politikalarının belirlenmesi, inovasyon kapasitesinin artırılması, 3) İşgücü piyasalarındaki yapısal katılımların giderilmesi, 4) Sermaye piyasalarının derinleştirilmesi, 5) Yatırım ortamının iyileştirilmesi ve her türlü idari ve teknik engelin azaltılması, 6) Kayıtdışı ekonomi ile mücadelenin samimi biçimde başlatılması, 7) Bölgesel kalkınmanın öncelikli gündem haline getirilmesi, 8) Meslek eğitiminin yeniden yapılandırılması, 9) Sosyal destek programlarının oluşturulması, 10) Özelleştirmelerin tamamlanması gerekiyor.

Orta vadede "Mikro reform"ların olumlu etkilerine ihtiyaç duyarken, kısa vadede, yüksek faiz oranlarının büyümeyi ve ekonominin dönüşüm hızını yavaşlatmasını engellemek gerekiyor.

Türkiye'nin üretime ve istihdama en çok ihtiyaç duyduğu dönemde, reel sektörün dünya rekoru kıran reel faizler yüzünden iş yapamaz hale geldiğini görüyoruz.

Dönemsel olarak, yüksek reel faizlerin ülkeye kısa vadeli kaynak girişi sağladığı, bu yolla da cari açıkları finanse ettiğimiz bir gerçek. Ancak, ekonomide gereken dönüşümün sağlanamaması yüzünden, dönemsel olarak makul karşılanabilecek bu durum, gitgide Türkiye ekonomisinin yapısal bir özelliği haline geliyor.

Bugünkü enflasyon hedefi göz önüne alındığında Türkiye'deki reel faizlerin bu kadar yüksek seyretmemesi gerekiyor. Bu da bize ekonomi ile ilgili politik kararların ve siyaset sahnesi ile ilgili risk algılamasının primi yükselttiğini düşündürüyor. **En basit düşünce egzersizi bile bize siyasi riski azaltmamızı emrediyor.**

Siyasal alana girmeden önce, **böylesine derin ve hızlı bir ekonomik dönüşüme mutlaka ve mutlaka, bir sosyal dönüşümün eşlik etmesi** gerektiğine dikkat çekmek istiyorum. Bu bakımdan, eğitim, istihdam, kadın-erkek eşitliği, bölgesel kalkınma ve bireysel gelir dağılımı konularını kısaca dikkatinize sunmakta yarar görüyorum.

Değerli üyeler,

Sosyal reform alanlarının en başında, son zamanlarda sıkça tartışma konusu haline gelen, çağdaşlığın en önemli göstergesi ve belirleyicisi olan eğitim yer alıyor...

2006 yılında gerçekleştirilen bir TÜSİAD çalışması, büyümenin temel dinamiklerinden biri olan eğitimle ilgili harcamaların, Türkiye'de büyümeyi desteklemediğini, hatta sınırladığını ortaya koyuyor...

Dolayısıyla, salt eğitim harcamalarının artırılması yeterli değil, eğitim harcamalarında kalite ve akılcılık da önem taşıyor. Eğitimde bütçe, müfredat, eğitimci kalitesi, fiziki altyapı, teknoloji gibi konuların yanı sıra, sosyal gelişim açısından önemli başka konuların da üzerinde durmalıyız: Kız çocukların eğitimin her kademesine eşit erişimini ve eğitime devam etmelerini sağlamak, okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmak, zorunlu eğitimi 12 yıla çıkarmak, meslek okulu-istihdam ilişkisini etkin şekilde kurmak bunlardan birkaçıdır.

Üniversiteler evrensel normlarda bilgi üreten, rekabet gücünün artmaya ve yaratıcı insan gücünü yetiştirmeye odaklı, çağdaş kurumlar haline getirilmelidir. Yaşamboyu eğitim konusunda toplumda bir farkındalık yaratılmalıdır.

Eğitim, ideolojik mücadele alanı değil, kalkınmanın stratejik bir faktörüdür.

İşsizlik Türkiye'nin en önemli sosyal yaralarından biridir. Türkiye ekonomisinde tarım dışı işsizlik oranının aşağı çekilebilmesi için yılda ortalama en az 550 bin kişilik yeni istihdam yaratılması gerekmektedir. Son yıllarda görülen işgücüne katılım eğilimindeki artış devam ettiği taktirde, bu rakamın bir milyona yaklaşması kaçınılmaz olacaktır.

İşgücü piyasası ile ilgili iki temel sorunla karşı karşıyayız: Birincisi, mevcut yapıda bile istihdam olanakları nispeten artırılabilirken, işgücü piyasasındaki katılımlar, ücretler üzerindeki vergi ve prim yükleri bunu engelliyor.

İkincisi, Türkiye ortalama yüzde 7'lik bir büyüme hızını ancak verimliliği ve katma değeri yüksek bir üretimle yakalayabilir. Bu da vasıflı işgücüne ihtiyacımız olacak demektir. **Vasıfsız bir işgücü ile gelişmiş bir ekonomi yaratılamaz.**

Türkiye'de toplumsal yapının gelişimi için, toplumun yarısını oluşturan kadınların, eğitim, çalışma hayatı ve siyasette karar alma süreçlerine eşit katılımlarının önü özel bir çabayla açılmak zorunda.

Ayrıca, Türkiye'nin, en az on yıl süreyle, kadınların siyasete katılımını asgari temsil eşiği olarak kabul edilen % 30'lara çıkarabilmek için, kota dahil çeşitli pozitif ayrımcılık politikalarını devreye sokmasına ihtiyaç var. Sağlıklı bir toplum yapısı istiyorsak, toplumda kadının rolünü ve statüsünü güçlendirmek zorundayız. **Kadını kısıtlayan bir toplum, kendi geleceğini kısıtlar.**

Aynı şekilde, Türkiye'de toplumsal yapının gelişimi için bölgelerarası gelişme farklarını da en aza indirmek zorundayız. Bölgesel kalkınma için bugüne kadar uygulanan teşvik politikalarının başarı şansının olmadığı artık dünya çapında kanıtlanmıştır. Hatta merkezi hükümetin yüklü parasal yardımları üzerine kurulu bu tür politikaların bağımlılık yaratıp, bölgenin kendi kaynaklarının gelişimini engellediği ortaya çıkmıştır.

Sadece kamusal bir yaklaşım yeterli değildir. Dünya örneklerinde olduğu gibi, özel sektörün ve STK'ların karar alma ve uygulama sürecine dahil edilmeleri rekabet gücüne büyük katkı yapacaktır. Gerek eğitim ve işgücü politikalarındaki değişimler, gerekse cinsler ve bölgelerarası dengesizliklerin giderilmesi Türkiye'deki bireysel gelir dağılımını uzun vadede olumlu yönde etkileyecektir

Ancak, bu, asgari ücretin vergi dışı bırakılması ve yoksullukla mücadele programları gibi kısa vadede alınması gereken önlemlerin ihmaline yol açmamalıdır. **Sosyal dengesizlikler, gelişmenin ayağına pranga olmamalıdır.**

Değerli üyeler,

Gördüğümüz gibi ülkemizin aslında son derece yüklü bir gündemi var. Ama biz bunları yeterince tartışmıyoruz. Siyaset sahnesinde ülke gündemini işgal eden konular, ne yazık ki çoğunlukla toplumsal hedeflerimizin gerçekleştirilmesiyle bağlantılı değil. Polemiğe dayalı siyaset ve kısa vadeye odaklanma alışkanlığı ülkenin geleceğine yatırım yapma düşüncesini sürekli geri plana itiyor. Siyasette zihniyet ve kültür değişikliğinin sağlanabilmesi için bu alanın da reforma tabi tutulması gerekiyor.

Seçmenler, temsilcilerini denetleme bir yana, tanıma olanağını dahi bulamayacağı geniş seçim bölgeleri içinde oylarını kullanıyor. Partilerde her şeyi liderler belirliyor. Milletvekillerini de liderler seçiyor. **Parti içi demokrasinin işlemediği yerde, parlamentonun yürütmeyi denetleme fonksiyonu da işlemiyor.** Gerek seçim sisteminin, gerekse siyasi partiler mevzuatının elden geçirilerek, parlamenter sistemin güçlendirilmesi, yasama organının, yürütme erki üzerindeki denetim yetkisinin etkin kılınması gerekiyor.

Öte yandan, bireylerin değişen ve çeşitlenen ihtiyaçlarına cevap vermek, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne entegrasyonunu ve demokratikleşme sürecini derinleştirmek açısından kamu reformu da, öncelikle ele alınması gereken bir konu. Bu tarz bir reformun benimsenmesi ve başarısı açısından, merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin ve sivil toplumun eğitimi ve yerel düzeyde yeni görevler üstlenecek kurumların kapasitelerinin geliştirilmesi de büyük önem taşımaktadır.

Reform sürecinin en kilit kurumlarından biri de yargıdır. Çünkü, reformlarla gelen yeni yasa hükümlerinin iyi uygulanması, bu yasaların yapılması kadar önemli bir husustur. Ne yazık ki, gerek ekonomik, gerekse demokratik reformların özümsemesinde, ilerlemenin en az sağlandığı alan "yargı"dır. Hukukun üstünlüğünün sağlanmasında yaşanan sorunlar, bütün çabalara karşın, giderilememiştir.

Bu nedenle öncelikle bağımsız ve tarafsız bir yargının oluşmasını sağlayacak, fiziksel altyapıdan, insan kaynaklarına kadar geniş bir yelpazede konuyu ele alan bir reform çalışmasının başlatılması gerekmektedir. Yargı sistemindeki olumlu gelişmeler, yatırımlardan, aile hayatına, demokrasiden kadının statüsünün yükselmesine kadar, akla gelen gelmeyen her alana olumlu etkide bulunacaktır. **Adalet duygusunu yitirmiş bir toplumun gelecekte beklenmesi de olmaz.**

Değerli üyeler,

Size burada ana başlıklarıyla aktarmaya çalıştığım, daha sonra ayrıntılı görüşlerinizi almak üzere bir taslak döküman halinde size sunulacak konularda, bu yıl TÜSİAD olarak tartışma platformları yaratmak istiyoruz. Amacımız, ülke gündemini işgal eden konuların toplumsal hedeflerimizin gerçekleştirilmesiyle bağlantılı olmasını sağlamak.

Eğer ekonomik, sosyal ve siyasal dönüşümleri birbirlerine paralel hale getirebilirsek, tartıştığımız güncel konular da değişecektir. Ekonomisinin mikro temelleri güçlendirilmiş, sosyal reformlarını kararlılıkla yürüten, siyaset alanını yenilemiş bir Türkiye, bugünkü kutuplaşmalardan da uzaklaşacaktır.

AB ile ilgili, ülke çapında yaşanan motivasyon kaybının arkasında yatan temel nedenin, hızlı değişimin yarattığı korku olduğunu biliyoruz. Gerçi çifte standartla, iç siyasi kaygılarla, karşılıklı çıkarlarımızı geri plana iterek hareket eden bazı AB üyesi ülkelerin tavırlarının da bu motivasyon kaybında önemli bir rolü var.

Ama, şuna kuvvetle inanıyoruz: Kendi halkının refahı ve mutluluğu için reformlarını gerçekleştirmiş bir Türkiye, AB ile müzakerelerde karşısına çıkan uyum sorunlarını zaten aşmış olacaktır. Uyum konularını ilgilendirmeyen engeller ise karşı tarafın kısa vadeli iç politik kaygılarının zamanla geri planda kalmasıyla, daha yumuşak zeminlere kayacaktır. Bu süreçte bizim bir kaybımız olmaz. Aksine, gerçekleştirdiğimiz reformlar kazancımız olur.

Kısa vadenin kritik dönemeci olarak önümüzde duran Cumhurbaşkanlığı seçimlerine gelince: Burada söyleyebileceğimiz tek şey, sağduyulu bir yaklaşımın siyaset sahnesine egemen olması dileğimizdir. Daha önce de defalarca dile getirdiğimiz gibi, Cumhurbaşkanlığı seçimleri toplumsal uzlaşma içinde gerçekleştirilmelidir.

Cumhurbaşkanlığı makamı, sosyal ve tarihsel kökleri itibariyle de, bugünkü işlevleri itibariyle de bir uzlaşma ve uzlaştırma makamıdır. Bu yalnızca devlet organlarının sağlıklı çalışması açısından değil, toplumsal huzur açısından da önemlidir. Hal böyleyken, bu seçimi ülkedeki gerginliği artıracak biçimde kullanmanın hiçbir surette sağduyuya sığmayacağı açıktır. Demokrasinin gereklerinden taviz vermeden ama toplumsal uzlaşmanın gereklerini de en az onun kadar gözeterek bu seçimlere yaklaşmak gerekir.

Sloganlaşmış siyasi söylemlerle sürdürülen, gerçek anlamda kimsenin kazanmadığı bir kör döğüşü, bizi, zaman, enerji ve kaynak kaybettiğimiz, gelişmiş ülkelere yetişme çabamızda bir kez daha geride kalacağımız bir noktaya sürükleyecektir. Toplumda bir kez kutuplaşma tahrir edildiğinde bunu geriye döndürmek çok zordur. **Kutuplaşmış bir toplum kendini yiyip bitirmeye mahkûmdur.**

Değerli üyeler,

Türkiye, taşıdığı büyük potansiyelle, bugün sahip olduklarından çok daha fazlasını hak eden bir ülkedir. Eğer hızlı büyüme, dengeli sosyal yapı ve gelişmiş demokrasi vizyonu içinde, 2007 yılından ekonomik ve siyasi istikrarımızı güçlendirmiş, mikro reformlarımızı başlatmış, açık müzakere başlıklarında hızlı uyum perspektifiyle hareket ederek AB sürecini kontrolümüz altında tutmuş olarak çıkarsak, 2008 ve sonrasında Türkiye'nin önü dikkate değer biçimde açılacaktır.

Hedefimiz AB'nin yeni bütçe dönemi olan 2014 yılına kadar istikrarlı ve reformcu bir Türkiye yaratmak olmalıdır. "2014 Perspektifi" bize şunu söylüyor: Güçlü bir Türkiye, süreçleri belirleme konusunda muktedir bir Türkiye demektir. **Bugün imkânsız gözükene, yarın hepimiz için sıradan bir gerçeğe dönüşebilir.**

Beni sabırla dinlediğiniz için hepimize teşekkür ederim.